Total number of printed pages–19

4 (Sem–1) BMT

A.D.P. COLLEGE LIBRARY
Acc.no............
Dt ....
NAGAON : ASSAM

2021

(Held in 2022)

COMMERCE

Paper : 1·1

(Business Mathematics)

Full Marks : 80

Time : Three hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions.

*Answer **either** in English **or** in Assamese.*

Group – A

Marks : 40

1. Answer the following as directed : 1×10=10

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ নিৰ্দেশ অনুসৰি উত্তৰ দিয়া ঃ

(a) Is $\{x : x + 5 = 5\}$ a null set ?

$\{x : x + 5 = 5\}$ এটা ৰিক্ত সংহতি হয়নে ?

Contd.

(b) Evaluate (মান নিৰ্ণয় কৰা) ঃ

$$\log_8 4096$$

A.D.P. COLLEGE LIBRARY Acc.no. Dt ★ NAGAON : ASSAM ★

(c) Is a scalar matrix a diagonal matrix? *(Yes / No)*

এটা অদিশ মৌলকক্ষ বিকৰ্ণ মৌলকক্ষ। (হয় *নে* নহয়)

(d) Find the value of $^5P_5$.

$^5P_5$-ৰ মান নিৰ্ণয় কৰা।

(e) Fill in the blank :

খালী ঠাই পূৰ কৰা ঃ

The variables associated with linear programming problems are called ________.

ৰৈখিক প্ৰক্ৰমণৰ লগত জড়িত চলকসমূহক ______ বোলে।

(f) If Interest is compounded half yearly, what is the formula for finding amount?

সুত ছমাহৰ মূৰত চক্ৰবৃদ্ধি হিচাবে গণনা কৰিলে সবৃদ্ধিমূল নিৰ্ণয় কৰা সূত্ৰটো লিখা।

Given (দিয়া আছে) ঃ A = Amount (সবৃদ্ধিমূল), r = Rate (সুতৰ হাৰ), P = Principal (মূলধন), n = No. of years (বছৰ)

(g) Evaluate (মান নিৰ্ণয় কৰা) ঃ

$$\int_1^2 \frac{1}{x}\,dx$$

A.D.P. COLLEGE LIBRARY Acc.no. .... Dt .... ★ NAGAON : ASSAM ★

(h) Fill in the blank :

খালী ঠাই পূৰ কৰা ঃ

$\frac{d}{dx}(TC) =$ ________, where x denotes the volume of output.

য'ত x-এ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ পৰিমাণক বুজাইছে।

(i) Choose the correct answer :

শুদ্ধ উত্তৰ নিৰ্বাচন কৰা ঃ

$y = 5x$ represents a line

$y = 5x$ ৰেখাডাল

(i) passing through the origin

মূল বিন্দুৰ মাজেদি যায়

(ii) parallel to the X-axis.

X-অক্ষৰ সমান্তৰাল

(iii) parallel to the Y-axis.

Y-অক্ষৰ সমান্তৰাল

(j) Define deferred annuity.

বিলম্বিত বাৰ্ষিকীৰ সংজ্ঞা লিখা।

2. Answer the following questions : 2×5=10

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ লিখা ঃ

(a) Find the thirteenth term of the following series :

তলৰ শ্ৰেণীটোৰ ত্ৰয়োদশ পদ নিৰ্ণয় কৰা ঃ

4, 8, 16, ...

(b) Find the slope of the line passing through the points (–3, –5) and (7,9).

(–3, –5) আৰু (7,9) বিন্দুগামী ৰেখাৰ নতিমাত্ৰা নিৰ্ণয় কৰা।

(c) Evaluate (মান নিৰ্ণয় কৰা) :

$$\frac{d}{dx}\left(\sqrt{x^2+3}\right)$$

(d) Write two differences between a matrix and determinant.

এটা মৌলকক্ষ আৰু এটা নিৰ্ণায়কৰ মাজৰ *দুটা* পাৰ্থক্য লিখা।

(e) If (যদি) $A = \begin{bmatrix} -5 & 4 & 7 \\ -3 & -6 & 1 \end{bmatrix}$ and (আৰু)

$B = \begin{bmatrix} 8 & -2 & -6 \\ 7 & -4 & 0 \end{bmatrix}$, find (নিৰ্ণয় কৰা) :

$5B - 2A$.

A.D.P. COLLEGE LIBRARY
Acc.no...........
Dt ....
NAGAON : ASSAM

3. Answer the following questions : ***(any four)*** 5×4=20

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ লিখা ঃ *(যিকোনো চাৰিটা)*

(a) If a, b, c are in G.P, prove that

$$\frac{1}{a+b}, \frac{1}{2b}, \frac{1}{b+c} \text{ are in A.P.}$$

যদি a, b, c গুণোত্তৰ প্ৰগতিত থাকে, তেন্তে প্ৰমাণ কৰা যে $\frac{1}{a+b}, \frac{1}{2b}, \frac{1}{b+c}$ সমান্তৰ প্ৰগতিত থাকিব।

Or / নাইবা

If (যদি) $\frac{\log x}{y-z} = \frac{\log y}{z-x} = \frac{\log z}{x-y}$

then prove that (তেনেহ'লে প্ৰমাণ কৰা যে)

$$x^x . y^y . z^z = 1$$

(b) A machine costs Rs. 4,00,000. Its value depreciates at the rate of 10% p.a. What will be its value after 4 years ?

এটা মেচিনৰ মূল্য 4,00,000 টকা। ইয়াৰ অৱক্ষয়ৰ হাৰ বছৰি 10% হলে, 4 বছৰৰ মূৰত মেচিনটোৰ মূল্য কিমান হ'ব?

Or / নাইবা

In how many years will an annuity of Rs. 400 amount to Rs. 4064 if interest is 3% compounded annually ?

সুতৰ হাৰ বছৰি চক্ৰবৃদ্ধি 3% হাৰে গণনা কৰিলে কিমান বছৰৰ মূৰত 400 টকাৰ এটা বাৰ্ষিকীৰ সবৃদ্ধিমূল 4064 টকা হ'ব? Given (দিয়া আছে)

$$\log 1{\cdot}3048 = 0.1155$$
$$\log 1{\cdot}03 = 0.0128$$

(c) Integrate : ***(any two)***

অনুকলন কৰা ঃ *(যিকোনো দুটা)*

(i) $\int x\left(1+\sqrt{x}\right)dx$

(ii) $\int \frac{6x-4}{6x^2-8x+8}\,dx$

(iii) $\int \sqrt{x}\left(x^2+3x+2\right)dx$

D.P. COLLEGE LIBRARY Acc.no........... Dt .... NAGAON : ASSAM

Or / নাইবা

If (যদি) $f(x)=\dfrac{x-1}{x+1}$, then show that

(তেন্তে প্ৰমাণ কৰা যে) $\dfrac{f(a)-f(b)}{1+f(a).f(b)}=\dfrac{a-b}{1+ab}$

(d) Show that (দেখুওৱা যে)

$$\begin{vmatrix} -a^2 & ab & ac \\ ab & -b^2 & bc \\ ac & bc & -c^2 \end{vmatrix} = 4a^2b^2c^2$$

Or / নাইবা

If (যদি) $A=\{a, b, c, d, e\}$

$B=\{b, c, e, f\}$

$C=\{a, c, e, g, h\}$

find (নিৰ্ণয় কৰা) —

(i) $A\cap(B-C)$

(ii) $(A-B)\cap(A-C)$

COLLEGE LIBRARY Acc.no. .... NAGAON : ASSAM

(e) Prove that (প্ৰমাণ কৰা যে)

$$^{2n}P_n = 2^n\{1.3.5.....(2n-1)\}$$

Or / নাইবা

A question paper consists of two groups A and B. Each group consists of 5 questions. In how many ways a student can answer 6 questions in all if he has to answer at least two questions from each group ?

এখন প্ৰশ্নকাকত A আৰু B দুটা অংশত বিভক্ত। প্ৰতিটো অংশত 5 টাকৈ প্ৰশ্ন আছে। এজন ছাত্ৰই মুঠতে কিমান ধৰণে 6 টা প্ৰশ্নৰ উত্তৰ কৰিব পাৰিব যদিহে তেওঁ প্ৰতিটো অংশৰ পৰা অতি কমেও 2 টাকৈ প্ৰশ্নৰ উত্তৰ কৰিবা লাগে ?

(f) Differentiate : ***(any two)***

অৱকলন কৰা ঃ *(যিকোনো দুটা)*

A.D.P. COLLEGE LIBRARY
Acc.no. ....
Dt ....
NAGAON : ASSAM

(i) $(x+2)(x+1)^2$ w.r.t x

(ii) $\dfrac{e^x}{1+x}$ w.r.t x

(iii) $8x^3-3x^2+12x-5$ w.r.t x

Group – B

Marks : 40

4. Answer ***any four*** questions : 10×4=40

তলৰ *যিকোনো চাৰিটা* প্ৰশ্নৰ উত্তৰ লিখা ঃ

(a) Solve the following system of equations by Cramer's rule : 7

ক্ৰেমাৰৰ নিয়মমতে তলৰ সমীকৰণ কেইটা সমাধা কৰা ঃ

$$3x+y+2z=3$$
$$2x-3y-z=-3$$
$$x+2y+z=4$$

COLLEGE LIBRARY Acc. no. .... ASSAM

(b) In how many ways the letters of the word 'MISSISSIPPI' can be arranged ? 3

'MISSISSIPPI' শব্দটোৰ 'আখৰবোৰ' কিমান প্ৰকাৰে সজাব পাৰি ?

5. (a) Establish the equation of a line in the form $y=mx+c$ 5

$y=mx+c$ ঠাঁচত সৰলৰেখাৰ সমীকৰণ প্ৰতিষ্ঠা কৰা।

(b) Find the equation of the line passing through the point of intersection of the lines $2x-3y+4=0$ and $3x+4y-5=0$ and perpendicular to the line $6x-7y+8=0$. 5

$2x-3y+4=0$ আৰু $3x+4y-5=0$ ৰেখা দুডালৰ ছেদবিন্দুৰ মাজেদি যোৱা আৰু $6x-7y+8=0$ ৰেখাৰ লম্ব ৰেখাৰ সমীকৰণ উলিওৱা।

6. (a) Find (নিৰ্ণয় কৰা) ঃ

(i) the average revenue function (AR)

গড় বিক্ৰী ফলন (AR)

COLLEGE LIBRARY Acc. no. .... ASSAM

(ii) the marginal revenue function (MR)

প্ৰান্তিক বিক্ৰী ফলন (MR)

if (যদি) total revenue (মুঠ বিক্ৰী চলন)

$$TR = 25Q - \frac{Q^2}{5} + 3$$

Q = No. of output sold

(মুঠ বিক্ৰী হোৱা সামগ্ৰীৰ একক)

Evaluate AR and MR at $Q = 4$

Q = 4 ৰ বাবে AR আৰ MR-ৰ মান নিৰ্ণয় কৰা। 2+3=5

(b) A steel plant produces x tons of steel per week at a total cost of Rs. $\left(\frac{x^3}{3} - 7x^2 + 111x + 50\right)$

Find the output level at which the marginal cost attains its minimum. 5

এটা তীখা প্ৰকল্পই $\left(\frac{x^3}{3} - 7x^2 + 111x + 50\right)$ টকাৰে x টন তীখা প্ৰতি সপ্তাহত উৎপাদন কৰে। যি পৰিমাণৰ উৎপাদনত প্ৰান্তিক ব্যয় নূন্যতম হয়, সেই উৎপাদনৰ পৰিমাণ নিৰ্ণয় কৰা।

7. *(a)* If (যদি) $y = ax + \frac{b}{x^2}$, show that (দেখুওৱা যে)

$$x^2 \frac{d^2y}{dx^2} + 2\left(x\frac{dy}{dx} - y\right) = 0$$ 5

(b) A function is defined as :

এটা ফলন তলত দিয়া ধৰণৰ ঃ

$$f(x) = \begin{cases} 1 - x, & 0 \le x \le 1 \\ x - 1, & x > 1 \end{cases}$$

Is $f(x)$ continuous at $x = 1$? 5

$f(x)$ ফলন $x = 1$ বিন্দুত অনবিচ্ছিন্ন হয়নে, পৰীক্ষা কৰা।

P. COLLEGE LIBRARY Acc.no. NAGAON : ASSAM

8. *(a)* *(i)* If (যদি) $f(x)=\frac{1-x}{1+x}$, prove that (প্ৰমাণ কৰা যে)

$$f\left(\frac{1-x}{1+x}\right)=x$$ 3

(ii) Evaluate : (মান নিৰ্ণয় কৰা)

$$\lim_{x\to 1}\frac{x^2-1}{\sqrt{3x+1}-\sqrt{5x-1}}$$ 2

(b) The total cost function $c(x)$ of producing x items is given below :

x টা সামগ্ৰীৰ উৎপাদন ব্যয় ফলন তলত দিয়া হ'ল ঃ

$c(x)=1500+5x$ when (যেতিয়া) $0\le x\le 500$

$=3000+4x$ when (যেতিয়া) $500<x\le 2000$

Find the cost of producing —

(i) 450 items (সামগ্ৰীৰ) (ii) 1200 items (সামগ্ৰীৰ) উৎপাদন ব্যয় নিৰ্ণয় কৰা। 5

9. *(a)* Solve the following linear programming problem by graphical method : 6

তলৰ ৰৈখিক প্ৰক্ৰমণ সমস্যাটো লেখ পদ্ধতিৰে সমাধান কৰা ঃ

Maximize $Z=5x+3y$

subject to

$$2x+y\le 1000$$
$$x\le 400$$
$$y\le 700$$

and $x, y\ge 10$

P. COLLEGE LIBRARY
Acc.no.
NAGAON : ASSAM

(b) What is linear programming problem ? Illustrate with an example. 4

ৰৈখিক প্ৰক্ৰমণ সমস্যা কি ? এটা উদাহৰণনেৰে ব্যাখ্যা কৰা।

10\. *(a)* Show that the matrix $A=\begin{bmatrix} 3 & 1 \\ -1 & 2 \end{bmatrix}$

satisfies the matrix equation

$A^2-5A+7I=O$, where $I=\begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix}$

and $O=\begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 0 \end{bmatrix}$. 5

দেখুওৱা যে মৌলকক্ষ $A=\begin{bmatrix} 3 & 1 \\ -1 & 2 \end{bmatrix}$ যে তলত

দিয়া মৌলকক্ষ সমীকৰণটো সিদ্ধ কৰে ঃ

$A^2-5A+7I=O$ য'ত $I=\begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix}$ আৰু

$O=\begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 0 \end{bmatrix}$.

(b) Prove that (প্ৰমাণ কৰা যে)

$^{n}C_{r}+{}^{n}C_{r-1}={}^{n+1}C_{r}$ 5

11\. *(a)* A company is considering which of the three methods of production it should use in producing three goods *A*, *B* and *C*. The amount of each goods produced by each method is shown in the following matrix :

A.D.P. COLLEGE LIBRARY
Acc.no.............
Dt ....
NAGAON : ASSAM

$$\begin{array}{c} \\ Method\ 1 \\ Method\ 2 \\ Method\ 3 \end{array} \begin{array}{c} \begin{array}{ccc} A & B & C \end{array} \\ \begin{bmatrix} 4 & 8 & 2 \\ 5 & 7 & 1 \\ 5 & 3 & 9 \end{bmatrix} \end{array}$$

The column matrix [1048] represents the profit per unit for A, *B* and *C* in that order. Using matrix multiplication find which method maximizes total profit. 7

এটা কোম্পানীয়ে তিনিবিধ সামগ্ৰী A, B আৰু C উৎপাদন কৰিবৰ বাবে তিনিটা প্ৰণালীৰ কোনটো প্ৰণালী প্ৰয়োগ কৰিব এই বিষয়ে বিবেচনা কৰি আছে প্ৰতিটো প্ৰণালীৰ দ্বাৰা উৎপাদন কৰা প্ৰতিবিধ সামগ্ৰীৰ তথ্য তলৰ মৌলকক্ষটোত দেখুওৱা হৈছে ঃ

$$\begin{array}{c} \\ \text{প্ৰণালী } 1 \\ \text{প্ৰণালী } 2 \\ \text{প্ৰণালী } 3 \end{array} \begin{array}{c} \begin{array}{ccc} A & B & C \end{array} \\ \begin{bmatrix} 4 & 8 & 2 \\ 5 & 7 & 1 \\ 5 & 3 & 9 \end{bmatrix} \end{array}$$

A.D.P. COLLEGE LIBRARY
Acc.no ....
Dt ....
NAGAON : ASSAM

স্তম্ভ মৌলকক্ষ [1 0 4 6] য়ে সামগ্ৰী A, B আৰু C ৰ প্ৰতি এককৰ পৰা হোৱা লাভৰ পৰিমাণক বুজাইছে। মৌলকক্ষৰ পূৰণৰ সহায়ত কোনটো প্ৰণালী প্ৰয়োগ কৰিলে লাভ সৰ্বাধিক হ'ব নিৰ্ণয় কৰা।

(b) Form a matrix A of order 3×2, where

3×2 মাত্ৰায় এটা মৌলকক্ষ A নিৰ্ণয় কৰা, য'ত

$$a_{ij} = \frac{i^2 - j}{2i}$$ 3

A.D.P. COLLEGE LIBRARY
Acc.no..........
Dt ....
NAGAON : ASSAM